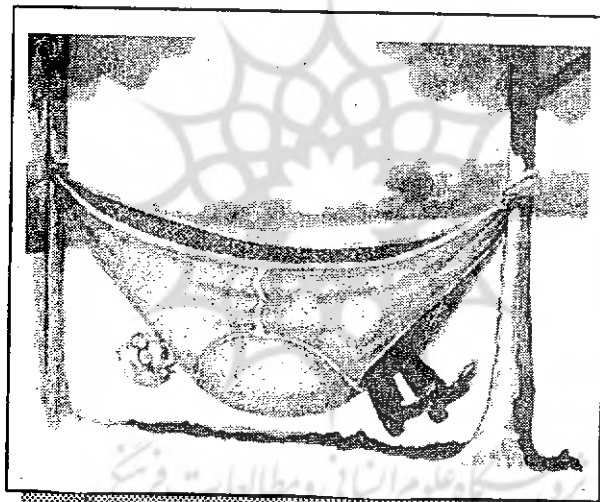

راه‌های خروج از بن‌بست اقتصادی

نویسنده دکتر م. خشایار

به عقیده بیشتر کارشناسان، اقتصاد ایران، افزون بر سوء مدیریت حاکم بر آن، دچار مشکلات ریشه‌ای است. بدین معنی که بدون تغییر ساختار کنونی اقتصاد کشور، گماردن بهترین کارشناسان بر مشاغل کلیدی اقتصادی و حتی تغییرات کلی حکومتی نیز نمی‌تواند چاره‌ساز باشد. تبدیل اقتصاد ایران به یک اقتصاد شکوفا، با توان ایجاد و حفظ اشتغال حداکثر در درازمدت بدون تورم، همراه با رشد اقتصادی و افزایش درآمد سرانه، موازنه پرداخت‌ها، توازن واقعی بودجه و... در گروهی تغییر نحوه تفکر حاکم بر اقتصاد کشور است. دیدگاه حاکم بر اقتصاد کشور، مردم را از نظر فعالیت‌های اقتصادی خلع ید کرده و همه امور را به دست دولت سپرده است. در حالی که دستگاه‌های دولتی حتی از انجام وظایف اصلی؛ مانند اداره امر آموزش و بهداشت کشور عاجز است، چه رسد به این که، بار همه‌ی اقتصاد و تمامی نهادهای اقتصادی کشور را به دوش بکشد. در اثر تفکر حاکم بر اقتصاد ایران که طرز تفکری شکست خورده است، حدود ۸۰ درصد از صنایع کشور در اختیار حکومت و یا سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت قرار دارد، افزون بر آن بانک مرکزی و همه‌ی بانک‌ها و بیمه‌ها، یعنی تمامی منابع مالی کشور و... در اختیار دولت و نهادهای گوناگون است. آثار سوء چنین طرز تفکر حاکم بر اقتصاد ایران و عملکرد آن عبارت است از بیکاری فراگیر و رو به تزاید، سقوط غیرقابل یاور درآمد سرانه، تورم مزمن، کسری بودجه، عدم توازن بازرگانی خارجی، ناچیز بودن سرمایه‌گذاری ملی نسبت به تولید ناویژه داخلی، عدم تمایل و رغبت سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران و... برای در رفت از چنین موقعیت بد اقتصادی،

لازم است که نحوه تفکر حاکم بر اقتصاد ایران تغییر یابد. امروزه در جهان، غالب کارشناسان علم اقتصاد بر این عقیده‌اند که تولید، توزیع و عرضه کالا و خدمات از وظایف بخش خصوصی است. در این راستا، فراهم آوردن شرایط لازم برای اجرای هرچه بهتر وظیفه مزبور از سوی بخش خصوصی، از مهم‌ترین وظایف دولت تلقی می‌شود.

با یک نگاه به روند توسعه در کشورهای گوناگون (از پایان جنگ جهانی دوم به بعد)، در می‌یابیم که کشورهایی از نظر اقتصادی موفق بوده‌اند که توانسته‌اند در درازمدت از حیطه مداخله و نفوذ بخش دولتی به نفع بخش خصوصی بکاهند.

با این پیشگفتار کوتاه، برای این که تنها نظریه‌پردازی نشده باشد و بررسی‌ها فقط در حد ایرادگیری و عیب‌جویی محدود نشود، راه‌حل‌هایی را برای بیرون رفت از بحران و بن‌بست اقتصادی کنونی ارائه می‌کنیم. در این راستا، اصلی‌ترین گام در این مجموعه برای فایق آمدن بر مشکلات کنونی، خارج کردن بانک مرکزی از استیلائی حکومت و استقلال آن از قوه اجرایی، در کنار خصوصی سازی بانک‌ها و بیمه‌ها است.

جایگاه بانک مرکزی

نظام پول و اعتبار کشور زیر پوشش نظارتی بانک مرکزی قرار دارد. از این روی، بانک مرکزی به عنوان تعیین کننده سیاست‌های پولی و بانکی، مهم‌ترین نقش را در مبارزه با تورم و تعیین روند اقتصاد کشور دارا است. به همین مناسبت بانک مرکزی در کشورهای پیشرفته صنعتی از استقلال کامل از قوه مجریه برخوردار بوده و تنها برابر قوه مقننه جوا بگوست، بدین سان بانک‌های مرکزی کشورهای مزبور توانایی آن را دارند که در هر زمان توازن لازم را میان نرخ تورم و حجم پول در گردش برقرار کنند. از این روی، افزون بر آن که در اثر بکارگیری سیاست‌های مزبور، بیشترین سرمایه‌گذاری ممکن، و به تبع آن بیشترین اشتغال در درازمدت ایجاد می‌شود، تورم

نیز در حداقل باقی می‌ماند.

بانک مرکزی ایران در حال حاضر برخلاف بانک‌های مرکزی کشورهای پیشرفته صنعتی، درست در اختیار دولت قرار دارد. از این روی بانک مرکزی، در هر حال ناچار به پیروی از خواسته‌ها و نظریات حکومت است. بانک مرکزی ایران از آغاز، همیشه نقش چاپخانه پول را برای تأمین هزینه‌ها و خواسته‌های حکومت (بدون توجه و در نظر گرفتن قواعد شناخته شده حاکم بر مسایل پول، بانک و اعتبار) ایفا کرده است. بدین سان می‌توان به جرأت گفت که بزرگترین مقصر در زمینه وضع اسفناک اقتصاد کشور، موقعیت بانک مرکزی به عنوان یک سازمان زیرمجموعه‌ی حکومت است.

البته این امر منحصر به ایران نیست، بلکه در

همه کشورهای عقب افتاده (یا به بیان زیباتر، در حال رشد)، یعنی کشورهایی با درآمد سرانه پایین، نرخ بالای تورم، نرخ رشد اقتصادی پایین و در مواردی منفی، کسری موازنه بازرگانی، کسری بودجه و... صادق است.

از این روی، از مهم ترین گام هایی که می بایست در راه بازسازی، نوسازی و از همه مهم تر «امروزی سازی» اقتصاد ایران برداشته شود، استقلال بانک مرکزی از قوه مجریه است، برای تحقق این امر، یعنی تحقق استقلال بانک مرکزی، به طوری که بتواند بیرون از حیطه حاکمیت دولت، سیاست های پولی و مالی کشور را تعیین و راهبری کند، می بایست هیأت مدیره بانک مرکزی از سوی قوه مقننه برگزیده شود و همچنین رییس بانک مرکزی که از سوی هیأت مزبور برگزیده می شود، باید به تأیید نهاد قانون گذاری برسد.

گزینه هیأت مدیره بانک مرکزی از سوی مجلس و رهایی بانک مزبور از سلطه دولت، این امکان را به بانک مرکزی می دهد که به دور از اعمال نفوذ های دولت و همچنین درخواست های آنی و فوری حکومت برای دریافت تسهیلات مالی و اعتبارات، چاپ اسکناس بدون در نظر گرفتن اثرات مخرب آن بر کل اقتصاد، تنزل ارزش پول ملی برای به چنگ آوردن ریال بیشتر و...، سیاست های پولی و مالی کشور را بر پایه مقتضیات اقتصادی تنظیم کرده و به مورد اجرا گذارد.

مهم ترین وظایف بانک مرکزی را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- ۱- تعیین حجم اسکناس و مسکوک در جریان
- ۲- تعیین نرخ بهره
- ۳- نظارت بر بانک ها، صندوق های پس انداز و دیگر نهادهای مالی کشور
- ۴- تضمین سپرده های مردم نزد بانک ها و صندوق های پس انداز
- ۵- نظارت بر بازار ارز
- ۶- نظارت بر بازار سهام (بورس اوراق بهادار)
- ۷- نظارت بر انتشار و عرضه اوراق قرضه البته باید توجه داشت که می بایست مفاهیم

بانک مرکزی ایران همیشه نقش چاپخانه پول را برای تأمین هزینه ها و خواسته های حکومت ایفا کرده است.

«بهره» و «ربا» به طور روشن از سوی قانون گذار تعریف و مشخص شود. بهره عبارت است از نرخ کرایه پول که با توجه به نرخ تورم، روند آن و نیز خطر پذیری کرایه دادن پول، تعیین می شود. اما، ربا حاصل درجه استیصال وام گیرنده برای دسترسی به منابع اعتباری است.

بانک ها و صندوق های پس انداز مجازند که با توجه به عامل خطر پذیری پروژه ها در قالب نرخ بهره، وام و اعتبار در اختیار مشتریان قرار دهند. هرگاه یک مؤسسه اعتباری بیشتر از نرخ حداکثر طلب کند، مرتکب جرم شده و قابل تعقیب خواهد بود.

بنگاه های بزرگ اقتصادی در صورت نیاز به سرمایه گذاری های دراز مدت، ممکن است نتوانند همه ی اعتبار لازم را از مؤسسات اعتباری دریافت کنند. در این صورت، این مؤسسات اوراق قرضه را مستقیم به علاقمندان (که می توانند شامل مؤسسات اعتباری نیز باشند)، وسیله بانک های بازرگانی عرضه می کند. شرایط بازپرداخت اصل و بهره اوراق قرضه در زمان انتشار میان مؤسسات مختلف می تواند گوناگون باشد. اوراق قرضه مانند دیگر انواع اوراق بهادار در هر زمان قابل خرید و فروشند. قیمت روز این اوراق بسته به شرایط اقتصادی کشور و نرخ بهره ی بانکی نوسان می کند.

بانک ها و صندوق های پس انداز

بانک ها و صندوق های پس انداز به عنوان مؤثرترین نهادهای گردآوری پس انداز های مردم و هم زمان به عنوان منابع اصلی اعتبار و وام، نقش تعیین کننده ای در اقتصاد کشور دارند. سلامت بانک ها و در نتیجه اطمینان مردم به آن ها، در گروی نظارت دقیق بانک مرکزی بر بانک های مزبور از یک سو، و تضمین سپرده های مردم نزد بانک ها و صندوق های پس انداز، از سوی دیگر است.

گسترش رقابت هرچه بیشتر میان بانک ها (در راستای جذب سپرده های مردم و واگذاری اعتبار و وام) تضمین کننده فضای سالم اقتصادی و منافع مردم است. در این راستا بانک مرکزی، موظف به گسترش و پالایش هرچه بیشتر فضای رقابت و جلوگیری از ایجاد پدیده انحصار و شبه انحصار در زمینه اعطای اعتبارات است.

بانک ها، در چارچوب شرایط تعیین شده از سوی بانک مرکزی که در مقاطع لازم با در نظر گرفتن نوسانهای اقتصادی، اصلاح می شوند، آزادند پس انداز های مردم را جمع آوری کرده و در قالب نرخ بهره، وام و اعتبار در اختیار متقاضیان قرار دهند. هرچه آزادی فعالیت در رشته های گوناگون (از جمله بانک و بیمه) بیشتر باشد، رقابت بیشتر و در نتیجه منافع مردم بهتر تأمین می گردد. بدون تردید، دولتی کردن بانک ها در مقایسه با دولتی کردن دیگر رشته های اقتصاد کشور، بزرگترین عامل بازدارنده توسعه اقتصادی ایران در بیست سال گذشته بوده است. در نتیجه، در اثر دولتی کردن بانک ها، رقابت در بازار اعتبارات از میان رفت. در این راستا، بخش خصوصی و سرمایه گذاران کوچک که در کشورهای پیشرفته صنعتی، بزرگترین ایجادکنندگان فرصت های شغلی هستند، از دستیابی به منابع اعتباری لازم محروم شدند. نبود رقابت در امر بانکداری، بانک های کشور را از نظر مدیریت، کیفیت ارائه خدمات و یا به کوتاه سخن، از نظر کارایی به قهقرا برد و به موازات آن، پدیده فساد، دزدی و اختلاس در امر بانکداری، رواج بیشتری پیدا کرد. از این روی، سازمان های اعتباری کشور مانند بانک ها، صندوق های پس انداز و بیمه ها، باید

هرچه زودتر خصوصی شوند. از آنجا که این امر نیازمند حجم بزرگی از سرمایه از سوی بخش خصوصی است، می‌بایست در این فراگرد، مدیریت نهادهای مزبور بیش از حجم سرمایه‌گذاری در اختیار بخش خصوصی قرار گیرد.

فراگشت خصوصی‌سازی بانک‌ها، می‌تواند با عرضه ده درصد از سهام هر یک از چهار بانک اصلی کشور در بازار سهام آغاز شود. پس از به فروش رسیدن ده درصد اولیه از سهام مزبور، یک هیأت هفت نفره برای اداره هر بانک انتخاب می‌شوند. (سه نفر از هفت نفر مزبور از سوی سهامداران بخش خصوصی و دو نفر توسط سهامداران بخش دولتی. این هیأت پنج نفره، دو تن دیگر را برای عضویت در هیأت مدیره بانک انتخاب می‌کند)

هیچ یک از اعضای هیأت مدیره یک بانک نمی‌تواند عضو هیأت مدیره بانک دیگر و یا بانک مرکزی باشد. در مرحله بعد، پس از فروش ۵۰ درصد از کل سهام، همه اعضای هیأت مدیره از سوی بخش خصوصی انتخاب خواهد شد. عرضه و فروش سهام بانک‌ها می‌بایست در یک دوره پنج ساله به پایان برسد. البته باید توجه داشت که بر پایه قوانین، می‌بایست میزان سهام افراد در بانک‌های عمده کشور محدود شود. بدین معنا که هر شخص و افراد خانواده بلافاصله وی مجاز نباشند که بیش از ۵ درصد از سهام مجموع بانک‌های اصلی کشور را داشته باشند.

هم‌چنین، به منظور آسان کردن اطلاع رسانی در امر پرداخت وام و اعتبار و نیز صدور کارت‌های اعتباری در آینده، بانک‌های کشور نیازمند یک نهاد اطلاع رسانی هستند، این مرکز، ضمن ثبت

تخلفات بانکی و اعتباری افراد حقیقی و حقوقی، اطلاعات مزبور را در صورت تقاضا در اختیار بانک‌ها قرار می‌دهد.

نبود رقابت در امر بانکداری، بانک‌های کشور را از نظر مدیریت، کیفیت ارائه خدمات و کارایی به قهقرا برده و باعث رواج فساد، دزدی و اختلاس شده است.

مؤسسات بیمه

شرکت‌های بیمه افزون بر وظیفه بیمه‌گری، یکی از منابع مهم اعتبارات و به ویژه اعتبارات درازمدت هستند. از این رو، لازم است که این مؤسسات نیز از زیر حاکمیت دولت خارج شوند و زیر پوشش نظارتی بانک مرکزی قرار گیرند.

بازار سهام

به منظور جمع‌آوری سرمایه‌های کوچک در

راستای تحقق بخشیدن به عدالت اجتماعی از راه مشارکت هرچه بیشتر توده‌ها در دارایی ملی، بازار سهام نقش اصلی را به عهده دارد. نظارت بر اجرای مقررات خرید و فروش، انتخاب کارگزاران بورس، تعیین دستمزد کارگزاران بورس، ثبت و بازبینی و بازرسی معاملات بر عهده بانک مرکزی است.

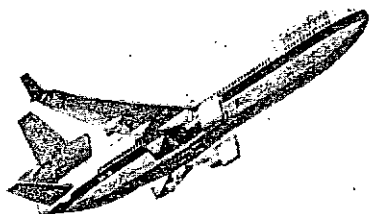
بازار سهام در ایران پدیده جدیدی است. از سوی دیگر در حال حاضر، تمامی سهام مؤسسات مالی و درصد بسیاری از سهام کارخانه‌ها و بنگاه‌های خدماتی در اختیار دولت است. از این روی فعالیت بازار سهام محدود، و مشارکت مردم بسیار اندک است. ایجاد اعتماد نسبت به بازار سهام و پاسداری از این اعتماد، نخستین گام برای جذب توده‌ها به مشارکت است. این وظیفه نیز به عهده‌ی بانک مرکزی است که با نظارت کامل بر بازار سهام، اطمینان مردم را جلب، و از اطمینان به دست آمده پاسداری کند.

صندوق‌های بازنشستگی

امروزه در بیشتر کشورهای جهان، مسأله پرداخت حقوق بازنشستگی با مشکل روبرو شده است. در تمامی کشورهای صنعتی، در حالی که از رونق اقتصادی در مقایسه با سال‌های پس از جنگ جهانی دوم کاسته شده، درصد جمعیت بازنشستگان به نسبت جمعیتی که بازنشستگی می‌پردازند، افزایش یافته و هم‌زمان، متوسط عمر نیز بالا رفته است. در این فرآیند، هرساله نسبت پرداخت‌کنندگان به صندوق‌های بازنشستگی نسبت به دریافت‌کنندگان از صندوق‌های مزبور، در حال کاهش است. این وضع در ایران نیز صادق است، به ویژه آن که بیکاران درصد بالایی

INTERNATIONAL COURIER SERVICE

شرکت حمل و نقل بین المللی آرامکس

با پانزده سال سابقه در جهان
حمل و نقل بین المللی هوایی در جهان

آرامکس

ARAMEX

It's A Small World

آدرس: خیابان فلسطین، پایین تر از میدان فلسطین، شماره ۱۵۱

تلفن: ۰۳۹۴۰۶۴، ۱۴-۶۴۹۳۹۱۳ فاکس: ۶۴۰۴۳۹۶ صندوق پستی: ۱۱۹۱-۱۴۱۵۵ تهران - ایران

151, Felestin Ave., P.O.Box: 14155 - 1191 Tehran - IRAN, Tel: 6493913-14, 6403940 Fax: 6404396 E.MAIL: ARAMEX @ W W W.DCI. CO.IR

از نیروی کار و در نتیجه جمعیت را تشکیل می‌دهند.

بدین سان حکومت به طور جدی با مسأله پرداخت حقوق بازنشستگان روبروست و این امر در آینده، تشدید نیز خواهد شد. راه حل مسأله در صورت عدم گزینش روش‌های جدید، به ناچار تخصیص بخشی از اعتبارات عمرانی برای پرداخت‌های بازنشستگی خواهد بود.

راه برون رفت از این مشکل، ایجاد صندوق‌های بازنشستگی خصوصی و ایجاد نوعی شرکت‌های سرمایه‌گذاری است. شرکت‌هایی که بر این اصل تأسیس می‌شوند، ضمن بستن قرارداد با افراد مشاغل، در برابر دریافت وجه مشخص ماهانه از حقوق و دستمزد کارکنان، پس از مدت معلوم و رسیدن به سن بازنشستگی، مبلغ معینی را به شخص بازنشسته پرداخت می‌کنند. این

مؤسسات با خرید بیمه عمر برای سرمایه‌گذاران (کارمندان و کارگران) در صورت فوت، پیش از رسیدن به بازنشستگی، مبالغ پس‌انداز شده را به بازماندگان پرداخت می‌کنند. سرمایه‌گذاران و یا بازنشستگان در صورت عدم رضایت از کار شرکت می‌توانند جمع‌داری‌ها یا در حقیقت، پس‌اندازهای خود را به شرکت دیگری منتقل کنند.

صندوق‌های بازنشستگی از همان آغاز فعالیت، یک منبع بزرگ اعتباری در راستای توسعه اقتصادی کشور خواهد بود. این مؤسسات که به صورت شرکت سهامی عام تشکیل می‌شوند، وسیله هیأت مدیره‌ای که توسط سهامداران برگزیده می‌شوند، اداره خواهند شد. این صندوق‌ها پس از مدتی به طور طبیعی با نظام بازنشستگی دولتی به رقابت می‌پردازند و در نتیجه بدل به نیروی برای

ایجاد تحول و تحرک در نظام مزبور خواهند بود.

صندوق‌های بازنشستگی، بر پایه دستورالعمل‌های بانک مرکزی، بخشی از سرمایه خود را در بنگاه‌ها و مؤسسات اقتصادی سرمایه‌گذاری کرده و بخشی را نزد بانک‌های بازرگانی، به صورت سپرده‌گذارده و قسمتی را نیز خود به صورت مستقیم وام می‌دهند.

به منظور حفظ حقوق سرمایه‌گذاران و جلوگیری از تجمل‌گرایی و ریخت و پاش، هزینه‌های اداری صندوق‌های مزبور، بر پایه دستورالعمل بانک مرکزی، در حد معینی خواهد بود.

این صندوق‌ها نیز مانند بانک‌ها، زیر نظر دقیق بانک مرکزی قرار خواهند داشت.

آسان پرواز

شرکت خدمات مسافرتی و جهانگردی آسان پرواز

نماینده‌گی فروش هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و کلیه خطوط بین‌المللی

- تحویل بلیط در منزل یا محل کار
- برگزارکننده تورهای خارجی: ترکیه، سوریه و دبی
- اولین شرکت اخذ ویزای توریستی و تجاری کشورهای مشترک‌المنافع (مسکو، باکو، ترکمنستان، تاجیکستان و...)
- اخذ ویزای دبی، سوریه
- دعوت از میهمانان خارجی شما و ارایه کلیه امکانات رفاهی

آدرس: خیابان شهید دکتر بهشتی، میدان تختی، شماره ۲۴۲

تلفن: ۸۷۵۱۷۶۳-۱۲-۸۷۵۲۶۱۱

فاکس: ۸۷۵۶۹۰۰